

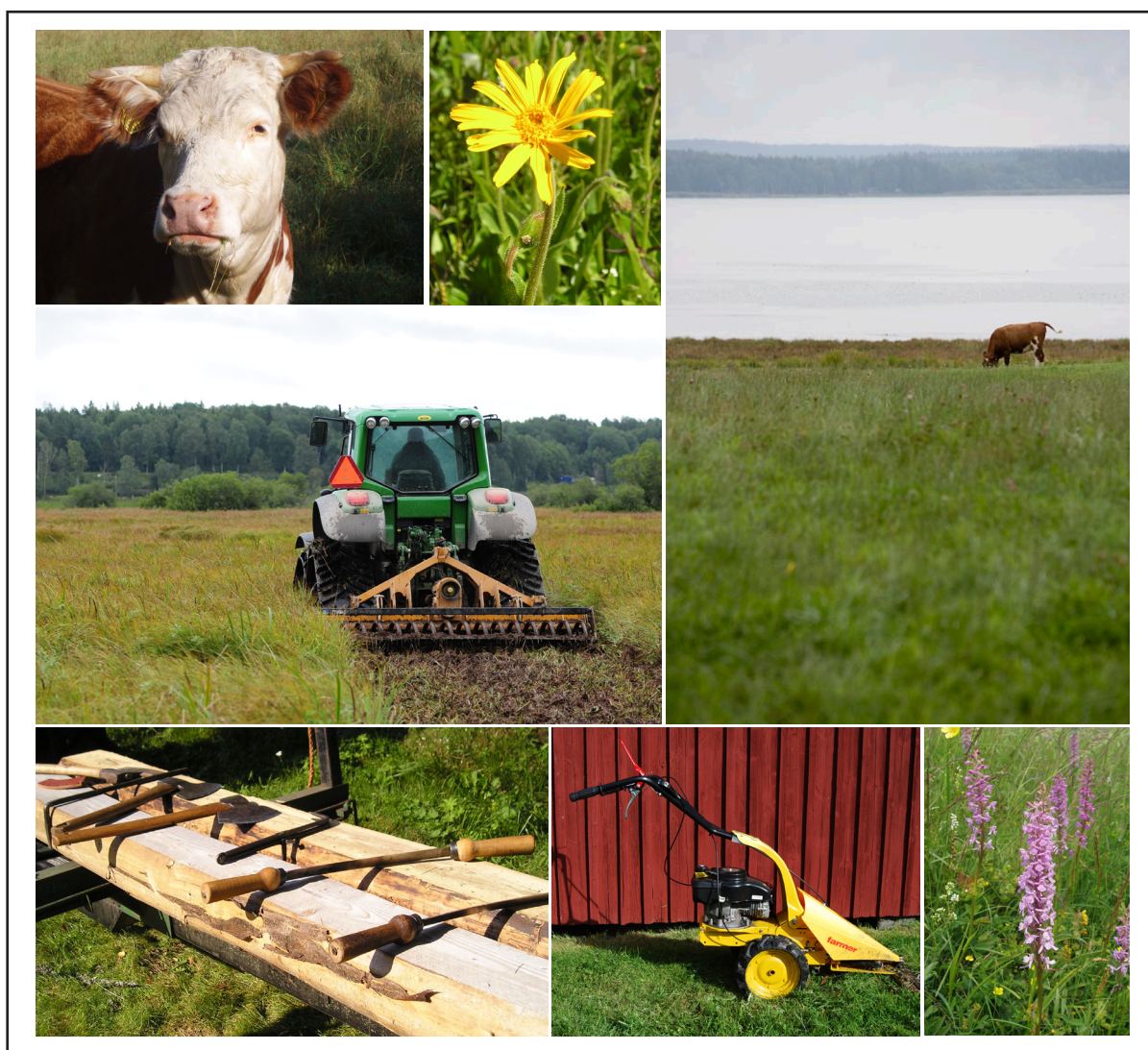
Länsstyrelsen
Värmland

Ersättning till odlingslandskapets natur- och kulturmiljövården

Utvald Miljö 2010

Miljöinvesteringar samt miljöersättningen
restaurering av slätterängar och betesmarker

LÄNSSTYRELSEN VÄRMLAND

Utvald Miljö är en del av landsbygdsprogrammet 2007 - 2013. Genom nya ersättningar ska Utvald Miljö bidra till att landskapets natur-, kultur- och rekreationsvärden tas tillvara.

Varje län har fått prioritera mellan och inom olika insatser utifrån regionala förutsättningar. Ersättningar kan därför skilja sig åt mellan olika län. De regionala miljömålen har legat till grund för prioriteringarna i Värmlands län.

Prioriteringarna finns beskrivna i Värmlands genomförandestrategi för landsbygdsprogrammet, som du hittar på www.lansstyrelsen.se/varmland

Denna rapport sammanställer de ansökningar som blivit beviljade stöd inom respektive insats. Vid slutbesiktningen fastställs omfattningen av stödet till respektive projekt. Summorna kan därför komma att justeras.

Utöver de miljöinvesteringar och den miljöersättning (restaurering av slätterängar och betesmarker) som presenteras i denna rapport ingår även ytterligare miljöersättningar i Utvald Miljö. Dessa är femåriga åtaganden som ger ersättning för årlig skötsel av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet. Se Värmlands genomförandestrategi för mer information.

Publ nr 2011:18
ISSN 0284-6845

Foto omslagsbild: Länsstyrelsen Värmland, Johan Eklund, Fotografiska aktiebolaget

Rapporten är sammanställd av Sara Bodin Olsson
Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 054-19 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland

Innehåll:

- Sid 4. Restaurering av överloppsbyggnader
- Sid 7. Restaurering och återplantering av alléer
- Sid 9. Restaurering av stenvägar
- Sid 9. Återuppbyggnad av trädgårdsgränder
- Sid 11. Restaurering av bevarandevärda och svårbrukade åkermarker
- Sid 12. Anläggning och restaurering av våtmarker
- Sid 15. Restaurering av slåtterängar och betesmarker
- Sid 16. Stängsel mot rovdjur
- Sid 18. Specialinsatser för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövården

Restaurering av överloppsbyggnader

Under 2010 beviljades miljöinvestering till 38 st s.k. överloppsbyggnader, samma antal som år 2009. Urvalet gjordes med hjälp av Länsstyrelsens prioriteringsordning för miljöinvestering.

Förutom det ordinarie ansökningstillfället i början av året hade Länsstyrelsen år 2010 ett extra ansökningstillfälle under sommaren, enbart för överloppsbyggnader i fäbodmiljöer.

Sammanlagt inkom 46 st ansökningar. Detta kan jämföras med 50st år 2009 och hela 92 st år 2008. Antalet ansökningar under 2009 och 2010 bedöms dock vara mer rimligt än under verksamhetens första år. Förhoppningsvis kommer antalet ansökningar att fortsätta ligga runt denna nivå även under kommande år.

Pågående fältbesök i Forsbacka, Arvika, i maj 2010. Syllstockarna på en överloppsbyggnad undersöks av bebyggelseantikvarie Susanna Björklöf.

Foto: Sara Bodin Olsson, Länsstyrelsen.

Åtgärdsplaner

Länsstyrelsen Värmland har sedan flera år arrangerat rådgivningar om byggnadsvård och praktisk reparation av ekonomibyggnader och har även tagit fram konkreta åtgärdsplaner för enskilda byggnader. Verksamheten har varierat något i upplägg genom åren.

Tidigare års verksamhet har visat att kombinationen rådgivning/åtgärdsplan och miljöinvestering har många fördelar. Husägarna upplever i många fall att rådgivning/åtgärdsplan är lika värdefull som det ekonomiska stödet. Den enskilde husägaren får möjlighet att diskutera igenom de planerade arbetena med en kunnig rådgivare, får hjälp med val av material och metoder och - inte minst - hjälp med att reda ut vilka åtgärder som är mest akuta, vilka som kan vänta och i vilken ordning arbetena bör utföras.

Under 2010 fortsatte därför Länsstyrelsen att arbeta med kombinationen rådgivning/åtgärdsplan och miljöinvestering till överloppsbyggnader, enligt det upplägg som utarbetats under tidigare år. Individuella åtgärdsplaner upprättades för samtliga byggnader som beviljades miljöinvestering. Verksamheten finansierades genom Landsbygdsprogrammet och genomfördes som ett separat projekt, parallellt med handläggningen av miljöinvesteringsärendena.

Avtal för rådgivningsverksamheten gjordes efter en s.k. förenklad upphandling. Byggnadsantikvarie Susanna Björklöf och Robert Lingrens Snickeri vann årets upphandling och genomförde rådgivningarna under året. I några fall inköptes också ytterligare hantverkskompetens för speciella tekniker och material.

Sammanfattning

Många bra ansökningar kom in under 2010 och 38 stycken projekt kunde bifallas. Bland dessa återfinns såväl byggnader i riksintresseområden som byggnader med olika regionala särdrag t.ex. skiffertak, sinnersten, byggnader på finngårdar och på sätrar. Även ett stort antal ekonomibyggnader som inte ingår i någon av dessa utpekade kategorier kunde beviljas stöd.

Av dessa har i skrivande stund (augusti 2011) 15st slutfört sina arbeten i enlighet med de projektplaner som upprättats. Övriga ärenden är fortfarande öppna/pågående och kommer i de flesta fall att slutföras under 2011. Majoriteten av projekten rör

reparationer av tak, timmer- och regelstommar och arbeten med grunder och dränering.

Värt att notera är också att den relativt lilla investeringen på 14 300:- per byggnad fått stort genomslag, tack vare att husägarna visat stort engagemang och varit villiga att satsa såväl eget kapital (i vissa fall summor många gånger större än dem de fått i stöd) och egen arbetstid.

Intresset för insatsen ”restaurering av överloppsbyggnader” är fortsatt stort, men antalet ansökningar har stabiliserat sig på en mer rimlig nivå jämfört med startåret 2008. Här en bod under pågående reparation.

Foto: Sara Bodin Olsson, Länsstyrelsen

Beviljade objekt 2010, överloppsbyggnader

Urvalsgrupp	Kundnr	Sökande	Var?	Typ av byggnad	Rådg.	Status aug 2011
Riksintresse	S10770	Eric Larsson	Mölnerud, Brunskog	Magasin	SB	Färdigt
Riksintresse S10629		Anders Eriksson	Finneback, Brunskog	Del av uthuslänga	SB	Färdigt
Riksintresse	S9585	Thomas Kilsby	Kilsby gård, Visnums-Kil	Dass	SB	Pågående
Andra utpekade - finngård	S5917	Björn Nilsson	Lebiko, Lekvattnet	Smedja	SB	Färdigt
Andra utpekade - skiffertak	S10787	Märta Lidén	Kärrmossen, Arvika	Stolpbod	SB	Färdigt
Andra utpekade - skiffertak	S9071	Birgitta Pihlgren	S Backa, Gunnarskog	Brygghus m.m.	SB	Pågående
Andra utpekade - sinnersten	S10758	Ola Holgersson	Bergskallyttan, Färnebo	Ladugård m loge	RL	Pågående
Andra utpekade - sinnersten	S9026	Anders Nordell	Daläsen, Bjurtjärn	Ladugård+loge	SB	Färdigt
Andra utpekade - säter	S10182	Per Jonert	Gärdsäter, N Råda	Lada på säter	RL	Pågående
Andra utpekade - säter	S10580	Anna-Britt Granlund	Nordtorpssäteren, N Ny	Bod på säter	RL	Pågående
Andra utpekade - säter	S9003	Kerstin Sandberg	Nordtorpssäteren, N Ny	Stall på säter	SB	Pågående
Andra utpekade - säter	S10570	Rolf Stålberg	Hästbergssäteren, Dalby	Stall/fåhus på säter	SB	Pågående
Andra utpekade - säter	S11053	Bo Ahlqvist	Gammelsäteren, Ekshärad	Lada på säter	SB	Pågående
Andra utpekade - säter	S11052	Marianne Kvarnström	Väståsarna, Lysvik	Fåhus på säter	SB	Pågående
Övriga	S10785	Kristina Lundberg	N Västerrottna, Gräsmark	Stall m.m.	SB	Färdigt
Övriga S10786		Karl-Gustaf Eriksson	Lindesnar, Frykerud	Jordkällare	RL	Pågående
Övriga S10786		Karl-Gustaf Eriksson	Lindesnar, Frykerud	Magasin	RL	Pågående
Övriga S10760		Lars Engström	Klässbol	Tröskloge	SB	Färdigt
Övriga	S10759	C Witt Brattström	Årnäs, Brunskog	Dass	SB	Pågående
Övriga	S10767	I Bergström-Rudberg	Lerbodatorp, Boda	Ladugård	RL	Färdigt
Övriga	S10771	Iris Larsson	Elofstorp, Ölme	Brygghus m.m.	SB	Färdigt
Övriga	S1518	Emy Källgren	Grava, V Ämtervik Verkstad	m.m.	RL	Pågående
Övriga	S2133	William Dickson	Uddeholmshyttan, G Adolf	Stall m.m.	RL	Pågående
Övriga	S10763	Orvar Jansson	Lakenetorp, N Råda	Parbod	RL	Pågående
Övriga S10761		Annegret Feyerabend	Höljes	Lada	SB	Pågående
Övriga	S2177	John Larsson	Bonäs, Frykerud	Garage	RL	Färdigt
Övriga	S10191	Kerstin Harvenberg	Snårstatorp, Alster	Loge	RL	Pågående
Övriga	S10203	Ann-Marie Lärka	Aspåsen, Sunnemo	Bod	RL	Pågående
Övriga	S8240	Lennart Eriksson	Fjäll, Mangskog	Jordkällare	SB	Färdigt
Övriga	T3278	Axel Jönsson	Björby, N Ny	Stall m.m.	RL	Pågående
Övriga	S8135	Erik Andersson	Fjäll, Mangskog	Jordkällare	SB	Färdigt

Övrigt	S10487	Maria Lindahl	Ransby, Dalby	Stall m.m.	SB	Pågående
Övriga	S10791	Eva Bouvin	Munkebol, N Ny	Härbre	RL	Pågående
Övriga S10790		Ulrika Ekelund	Hultbråten, Alster	Magasin	RL	Pågående
Övriga	S2395	Lars-Erik Larsson	N Loffstrand, Ekshärad	Parbod	RL	Pågående
Övriga S7784		Stig Eriksson	Färnsviken, Nyed	Ladugård m.m.	SB	Färdigt
Övriga	S8427	Hans Jonsson	Fastnäs, N Ny	Stall m.m.		Färdigt
Övriga	S4993	Ulla Sjökvist	Backa, Sunnemo	Smedja	RL	Utgår (kursobj)

RL = Robert Lingrens snickeri, SB = Byggnadsantikvarie Susanna Björklöf

Summa beviljade projekt

38 x 14 300:- = 543 400:-

Restaurering och återskapande av alléer

Under 2010 inkom fyra ansökningar om återplantering av alléträd. Av dessa beviljades tre.

Projektet omfattade återplantering av 51 stycken alléträd fördelat på 3 olika alléer. En av dessa ligger i anslutning till Rämens herrgård, som är byggnadsminne. En annan ligger i anslutning till mark som beviljats stöd till restaurering av betesmark.

Återplanterade alléträd vid Jonsbols gård, Krisinehamn.
Foto: Sara Bodin Olsson, Länsstyrelsen.

Sammanfattning

Flera bra ansökningar kom in under 2010 och av dem kunde merparten beviljas. Sammanlagt beviljades miljöinvestering till återplantering av 51 st alléträd, fördelade på 3 olika lokaler i Värmland.

Insatsen ”Återskapande av alléer” har inneburit att såväl natur- som kulturmiljövårdengynnas av en och samma insats, samtidigt som investeringen är långsiktig eftersom träden ska kunna finnas kvar under lång tid framöver.

Beviljade objekt 2010, alléer

Urvalsgrupp	Kun	dnr	Sökande	Var?	St/m	Status augusti 2011
Byggnadsminne		S10768	Thomas Dickson	Rämmens herrgård, Lesjöfors	26	Färdigt
Övriga		S10220	Ulf Smedberg	Årås, Sunne	10	Färdigt
Övriga		S8382	Marianne Svensson	Jonsbols gård, Kristinehamn	15	Färdigt

Summa beviljade projekt

1200:- x 51 = 61 200:-

Restaurering och återskapande av stenmurar

Under 2010 inkom två ansökningar gällande reparation av stenmur. Ingen av dessa beviljades.

Återuppbyggnad av trögärdesgård

Under 2010 inkom sju ansökningar gällande återuppbyggnad av trögärdesgård. Av dessa beviljades miljöinvestering till fyra olika projekt, gällande återuppbyggnad av 1891 m gärdesgård fördelat på fyra olika lokaler, att jämföra med 2549m på tre olika lokaler under 2009. Urvalet gjordes med hjälp av Länsstyrelsens prioriteringsordning för miljöinvestering.

Ett av projekten är en andra etapp av ett arbete som påbörjades 2009.

Intresset för insatsen återuppbyggnad av trögärdesgård är fortsatt förhållandevis stort.
Foto: Sara Bodin Olsson, Länsstyrelsen

Sammanfattning

Sammanlagt beviljades återuppbyggnad av 1891 m gärdesgård fördelat på fyra olika lokaler.

Intresset för insatsen är fortsatt stort. Positivt är att flera av de ansökningar som beviljats rör helhetsmiljöer där sökanden satsar både på återuppbyggnad av gärdesgård, markrestaurering/markskötsel och djurhållning. Under året inkom även ett par ansökningar som rörde museala miljöer (hembygdsgårdar) där man önskade bygga gärdesgård i miljöer som inte har någon agrar historia, alternativt längs nya sträckningar. Dessa avslogs.

En nackdel med insatsen är den förhållandevis korta livslängden på investeringen - ska gärdesgården finnas kvar i längden krävs löpande underhåll och reparation vid behov.

Beviljade objekt 2010, trägårdesgårdar

Kundnr	Sökande	Var?	St/m	Övrigt	Status augusti 2011
S3970	Kenneth Lind	Tyskila, Lekvattnet	1341	Etapp två, arbetet påbörjades under 2009.	Färdigt
S5937	För. Kårebolssättern	Kårebolssättern, N Ny	300		Ansökan återtagen
S6434	Erik Malm	Olsbols kula, Deje	200		Färdigt
S10468	Olof Bernt	N Loffstrandssättern, Ekshärad	50		Pågående

Summa beviljade projekt

270:- x 1891 = 510 570:-

Anläggning och restaurering av våtmarker

Inför 2010 planerades att bevilja miljöinvestering till anläggning och restaurering av våtmarker motsvarande 900 000.

Begränsat intresse

Intresset för insatsen visade sig vara fortsatt begränsat under 2010. En ansökan uppfyllde grundkriterierna och beviljades.

Sammanfattning

Intresset för insatsen var fortsatt begränsat under 2010. En ansökning beviljades.

Att anlägga och restaurera våtmarker i odlingslandskapet är en prioriterad insats i länets miljömål. De medel som inte förbrukats under 2010 kvarstår därför och Länsstyrelsen hoppas att de informationsinsatser som genomförts i kombination med uppsökande verksamhet har ökat intresset för insatsen.

Höjt takbelopp för våtmarksanläggning samt möjligheten att från 2011 medge 100 % finansiering, och stöd för enbart projekteringskostnader har inneburit att större våtmarksplaner som tidigare inte kunnat genomföras åter blivit aktuella. Detta har under första halvåret av 2011 resulterat i att ett stort våtmarksprojekt startat. Insatsen ”Damm som samlar fosfor” kommer förhoppningsvis också att resultera i att antalet ansökningar ökar och insatsen ses som betydelsefull för Länsstyrelsens och kommunernas arbete med vattendirektivet.

Beviljade objekt 2010, anläggning och restaurering av våtmarker inkl. fosfordammar

Kundnr	Sökande	Var?	Kostnad	Beskrivning	Status augusti 2011
S6361	Mikael Ohlsson	Ärtetjärn, Årjäng	60 000	Anläggning av mindre våtmark	Pågående

Summa beviljade projekt

=60 000:-

Intresset för insatsen restaurering av våtmarker kommer förhoppningsvis att öka från 2011, när möjligheter finns till totalfinansiering av restaureringsprojekt.
Foto: Sara Bodin Olsson, Länsstyrelsen

Restaurering av slätterängar och betesmarker

Under 2010 beviljades stöd till restaurering av 18,19 ha betesmarker och slätterängar inom de båda åtgärderna restaurering av slätterängar och betesmarker enligt faktiska kostnader och restaurering av slätterängar och betesmarker enligt schablon. Detta kan jämföras med föregående år då stöd beviljades till restaurering av 56,03 hektar ängs- och betesmarker.

Litet intresse att söka enligt faktiska kostnader

Intresset för att söka stöd enligt faktiska kostnader är fortsatt begränsat i länet. Inga nya ansökningar inkom.

Större intresse för att söka enligt schablon

Intresset för att söka ersättning via den enklare schablonersättningen är fortsatt större än intresset för att söka enligt faktiska kostnader. Anledningen är i de flesta fall att denna form av ansökan innebär mindre administration för den sökande.

Under 2010 beviljades 9 av 16 ansökningar inom insatsen. 6 st ansökningar avlogs efter fältbesök, och en sökande valde att ansöka om stöd enligt faktiska kostnader under 2011. I flera fall har rådgivning gjorts innan ansökan. Fler förfrågningar inför ev. restaureringsprojekt har kommit in, men dessa har rört marker som inte bedömts platsa i insatsen.

Sammanfattning

Sammantaget har under 2010 beviljats stöd till restaurering av 18,19 ha ängs- och betesmarker. Av dessa marker är ett objekt slättermark, vilket är det markslag som Länsstyrelsen Värmland prioriterar allra högst vid ärendehandläggningen.

För projekten som har ersättning enligt faktiska kostnader är den beslutade summan totalkostnaden för projektet. För projekten med ersättning enligt schablon är kostnaden den årliga ersättningen, som betalas ut under hela projektiden (upp till 5 år).

Beviljade objekt 2010, Restaurering av slätterängar och betesmarker (schablon)

Kundnr	Sökande	Var?	Hektar	Beskrivning	Status augusti 2011
S2185	Birgitta Frostmark	Kil	1,64	Rest bete	Pågående (5 år)
S4841	Håkan Johansson	Säffle	1,09	Rest bete	Pågående (5 år)
S3772	Andreas Martelius	Högerudstorp, Arvika	4,21	Rest bete (utökning)	Pågående (5 år)
S5690	Smedserud lantbruk HB	Kil	0,71	Rest bete	Pågående (5 år)
S5917	Björn Nilsson	Lekvattnet, Torsby	1,94	Rest bete	Pågående (5 år)
S9585	Thomas Kilsby	Visnums-Kil, Kristinehamn	2,66	Rest bete	Pågående (5 år)
S6732	Ekenäs lantbruk	Kil	3,30	Rest slätter	Pågående (5 år)
S9776	Johan Karlsson	Långserud	1,01	Rest bete	Pågående (5 år)
S10779	Ingrid Erlingsson	Ölme	1,63	Rest bete	Pågående (5 år)

Summa beviljade projekt

3600:- x 18,19 = 65 484:-

(årlig kostnad under projekttiden)

Stängsel mot rovdjur

Under 2010 inkom 17 ansökningar om stöd för uppsättning av rovdjursavvisande stängsel. Av dessa beviljades 15 ansökningar om totalt 25 386 m stängsel.

Sammanfattning

15 av 17 inkomna ansökningar beviljades. Det totala beviljade stödbeloppet uppgick till 507 720 :-

Under 2010 har stöd beviljats till drygt 25 000 m stängsel mot rovdjur.
Foto: Länsstyrelsen Uppsala

Beviljade objekt 2010,

Stängsel mot rovdjur

Kundnr	Sökande	Var?	St/m	Övrigt	Status augusti 2011
S9585	Thomas Kilsby	Kilsby, Kristinehamn	5210		Färdigt
S10146	Jens Jakowski	Utterbyn, Torsby	1550	Söker 2011	Avskrivet
S3772	Andreas Martelius	Högerudstorp, Arvika	1400		Färdigt
S2133	William Dickson	Rämmen, Filipstad	742		Avskrivet
S10745	Jens Nordstrand	Loviseberg, Lakene	1950		Pågående
S5352	Anette Back Olsson	Lekvattnet, Torsby	4150		Pågående
S10603	Sture Willumsen	Sönnerudsheden, Torsby	1153		Avskrivet
S6570	Kenneth Lövgren	Risbergsfall, Hagfors	1480		Avskrivet
S9274	Päivi Nurmi	Gärdet Gryttom, Arvika	477		Färdigt
S9889	Rolf Gatback	Svinebergssätter, Sunne	935		Färdigt
S10803	Björn Butendeich	Digerberget, Torsby	1339		Färdigt
S7906	Maria Orrlind	Niklasdamm, Kristinehamn	1950		Färdigt
S4715	Karl-Olof Persson	Mötterud, Arvika	880		Färdigt
S5917	Björn Nilsson	Lekvattnet, Torsby	920		Färdigt
S9364	Göran Kihlström	Vike, Kristinehamn	1250		Färdigt

Summa beviljade projekt

20:- x 25 386 m =507 720:-

Specialinsatser för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden

Under programperiodens början fanns planer på att avsätta en förhållandevis stor del av budgeten för Utvald Miljö till insatsen ”specialinsatser”. Detta var ett tydligt önskemål från referensgruppen som arbetade med att ta fram länets genomförandestrategi för landsbygdsprogrammet. Tanken var att kunna ta tillvara alla bra, lokala idéer om åtgärder för natur- och kulturmiljövärdena i odlingslandskapet, även sådana som inte passar in i någon av de andra insatserna.

Begränsat intresse

Intresset för insatsen har dock visat sig vara mycket begränsat. Få ansökningar om stöd till specialinsatser kommer in till Länsstyrelsen, trots extra informationssatsningar. Kanske gör insatsens många möjligheter att den uppfattas som otydlig?

Två ansökningar inkom under 2010. Båda beviljades. Noterbart är att båda ansökningarna rörde förhållandevis stora projekt, varför summan beviljade medel för insatsen blev betydligt högre under 2010 än under tidigare år.

Sammanfattning

Två projekt genomfördes som specialinsatser, dels inköp av träd till alléprojektet vid Gunnerud i Alster, dels delar av restaureringen av rian vid Värmlands Säby i Visnum. Summan av de beviljade medlen uppgick till 479 863, att jämföra med 199 975 under 2009.

Delar av de medel som ursprungligen var tänkta till specialinsatser omfördelades istället till andra insatser där efterfrågan varit större, bl.a. till restaurering av överloppsbyggnader och återplantering av alléer.

Nylagt tak på rian (sådestorcken) vid Värmlands Säby, Visnum.

Foto: Sara Bodin Olsson, Länsstyrelsen

Beviljade objekt 2010, specialinsatser

Kundnr	Sökande	Var?	Kostnad	Beskrivning	Status augusti 2011
S7025	Henric Falkenberg	Värmlands Säby, Visnum	249 863	Restaurering av rian (en del av projektet)	Färdigt
S11094	Trafikverket	Gunnerud, Alster	230 000	Inköp av ekar för plantering	Pågående

Summa beviljade projekt

=479 863:-

Länsstyrelsen
Värmland

Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, 054-19 70 00
www.lansstyrelsen.se/varmland